

LŐWI ILDIKÓ

A kulturális tudatosság képességének fejlesztése a határőrizeti feladatokat ellátó hon- és rendvédelmi szervezetekben

Bevezető

A XXI. század sokszínű társadalmi számára az Európai Unió által 2006-ban meghatározott kulcskompetenciák sorában a kulturális tudatosság a nyolcadik.¹ A képesség meglétének szükségességét jelzi az Európai Unió azon megállapítása, hogy „*ideje stratégiai módon gondolkodni a kulturális tudatosságról,*”² mert annak fejlettségétől függ a „*mátság*” megértése. Tanulmányom célja annak a megvizsgálása, hogyan lehet a civil életből különböző kulturális szintekről érkező, a hon- és rendvédelmi hivatásrendet választó személyek idegenek iránti érték- és normarendszerét közel egységes szintre hozni. Azt gondolom, hogy a magyar hon- és rendvédelem állománya tagjainak az idegen kultúrákhoz való viszonya jelentős különbségekkel bír. Ebből következően a dolgozatban további céloom egy olyan, a kulturális tudatosságot fejlesztő struktúra ismertetése, mely a hon- és rendvédelmi szervezetekben folyó szocializációban közel azonos kulturális kompetenciákat tud kialakítani a sajáttól eltérő kulturális közegek és szokások iránt.

¹ A kulturális tudatosság és kifejezőkészség kézikönyve. Vezetői összefoglaló. In: Európai Kulturális Menetrend. 2015. december. 1. o.

Forrás: http://kultura.kreativeuropa.hu/letolt/KrEu/OMC/Cultural_awareness_and_expression_A_kulturalis_tudatosság_es_kifejezőkészség.pdf

Letöltés ideje: 2020.10.19.

² A kulturális tudatosság és kifejezőkészség kézikönyve. i. m. 3. o.

A kulturális tudatosság fogalmi megközelítése

Az emberek folyamatosan keresik az értelmét mindannak, amit éreznek, látnak, hallanak vagy tapasztalnak. Ezt a jelképes jelentőségű folyamatot kulturális tudatosságunk mértéke és önkifejezési képességünk irányítja – állítja az európai uniós tagállamok szakértőiből álló munkacsoport.³ Earley (2002) a kulturális intelligencia/tudatosság képességét alakító folyamat minél teljesebb megismerését szorgalmazza, és három lényeges aspektusból vizsgálja ennek a képességnek az alakíthatóságát: azon képesség oldaláról, amikor kulturális jelzésekből alakít ki valaki mintákat, a motiváció oldaláról, amelyet a mások/idegenek megismerésének a vágya hajt és a viselkedés oldaláról, vagyis abból a tudatosan alakított képességből, mely a motivációból fakad.⁴ Triandis (2006) szerint a kultúrák közötti sikeres interakció a kulturális intelligencia mértékén múlik, mely a kultúrák közötti különbségek megismertetésében a képzés és oktatás során valósulhat meg a személyes és szervezeti tulajdonságok összehangolásával.⁵ Van Knippenberg és Schippers (2007) a kulturális tudatosságot a társadalmi csoportok jellemzőjeként határozzák meg, amely tükrözi a csoporton belüli, az emberek közötti objektív vagy szubjektív különbségeket.⁶ Karma és Vedina (2009) a kulturálisan intelligenssé válásnál (cross-cultural competency) előtérbe helyezi a kultúrák megértéséhez szükséges egyéni felkészültséget, szenzitivitást, melyben az egyén gondolkodása átalakul, és toleránsabbá

³ A kulturális tudatosság és kifejezőkészség kézikönyve.,i.m. 1. o.

⁴ Earley, P. C.: Redefining interactions across culture and organizations: Moving forward with cultural intelligence. In: *Research in Organizational Behavior* 2002/24. 271–278. o. Forrás: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191308502240083> Letöltés ideje: 2020.10.19.

⁵ Triandis, H.: Cultural Intelligence in Organizations. *Group & Organization Management* 2006/1. 20–26. o.

Forrás: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1059601105275253>

Letöltés ideje: 2020.11.24.

⁶ Knippenberg, D. – Shippers, M.: Work group diversity. In: *Annual Review of Psychology*, 2007. 519. o.

Forrás: https://www.researchgate.net/publication/6883226_Work_Group_Diversity

Letöltés ideje: 2020.11.24.

Löwi Ildikó: A kulturális tudatosság képességének fejlesztése a határőrizeti feladatokat ellátó hon- és rendvédelmi szervezetekben

válík egy idegen kultúra iránt. Ez a holisztikus szemlélet a szükséges képességeket, készségeket, tudást és a viselkedést is magában foglalja.⁷ Baráth (2019) olvasatában a kulturális tudatosság elsajátítási képesség: „*Személyes felismerése, tudatosítása, megértése és elfogadása a kulturális más-ságoknak a társadalomban. Ebből ered a kulturális kompetenciafogalom, amely képesség és hajlandóság más kultúrákból származó személyekkel és csoportokkal történő kommunikációra.*”⁸ Dávidné és Gasparics (2011) azt a gondolatot fejtegetik, hogy a kulturális tudatosság elsajátításához szükséges fogalomrendszernek már a katonai szocializáció elején be kellene épülnie a tanultakba, és ez a kifejlesztett képesség elfoglalná helyét a vele egyenrangú képességek között.⁹

A katonai szocializáció szerepe a kulturális tudatosság fejlesztésében

Az interkulturális kommunikáció, de leginkább a kulturális tudatosság kompetenciává fejlesztésének a szükségessége a migrációs kihívások okán a hazai haderők figyelmének középpontjába került. A civil társadalom általános kultúrájában való szocializálódás eredményeként a magyar hon- és rendvédelem tagjainak az idegen kultúrák iránti beállítódása minőségibeli

⁷ Karma, K. – Vedina, R.: Cultural intelligence as a prism between workforcediversity and performance in a modern organization. In: Review of International Comparative Management 2009/3. 527–532. o.

URL: https://www.researchgate.net/publication/46567733_Cultural_Intelligence_as_a_Prism_between_Workforce_Diversity_and_Performance_in_a_Modern_Organization
Letöltés ideje: 2020.11.24.

⁸ Baráth Árpád: Kulturális kompetencia és szociális munka. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Közösségi és Társadalomtudományok Tanszék. 2019.

Forrás: https://www.researchgate.net/publication/330360547_Kulturalis_kompetencia_es_szocialis_munka

Letöltés ideje: 2020.10.17.

⁹ Gasparics Zalán – Dávidné Koppányi Zsuzsa: Kulturális felkészítés a missziók előtt. Tudás vagy tudatosság? In: Honvédségi Szemle 2011/4. szám. 42–43. o.

Forrás: <https://www.yumpu.com/hu/document/read/6946494/honvedsegi-szemle-honvedelemhu>

Letöltés ideje: 2020.10.18.

különbségek birtoklását sejteti. Az állomány érzelmi intelligenciájának tudatos irányba történő fejlesztése lehet az egyik eszköz, amely összekötheti a haderőben összesűrűsödő attitűdök sokszínűségének és a szervezeti kultúra kívánalmainak a különböző szintjeit.

Meglátásom szerint a hon- és rendvédelmi hivatásrendiséggel való azonosulás folyamatában – melynek részét képezi a szervezeti szocializálás útján történő kulturális tudatosság fejlesztése is – a főszerep a hadseregé, melynek keretei között a szocializálási folyamat bizonyos kulturális transzmisszió szerepét töltheti be a civil-katonai kulturális értékek egymásra hatásával és cseréjével. A folyamat elősegítheti a hon- és rendvédelmi állomány tagjainak a szervezet funkcionális és strukturális viszonyaiba illeszkedését és az önismeretük fejlesztését. Az egységes gondolkodásmód és viselkedésforma kialakítása az idegen kultúrákkal szemben, a más kultúrák sajátosságaira való „*ráhangelődés*” lényeges szempontok lehetnek a hon- és rendvédelmi szervek tudatos döntéshozatalában, pl. a kritikus (migrációs) helyzetekben történő cselekvésben. A döntéshozatal és a cselekvés jellege viszont nagyban függhet a szervezeti szocializáció során kifejlesztett kulturális tudatosság elsajátítási képességének a minőségétől, mértékétől, majd kompetenciává alakulásától.

Az alapos és tudatosan elmélyített kompetenciafejlesztés tekintetében lényeges lenne, hogy a kulturális tudatosság elsajátításához szükséges fogalomrendszer a seregben történő szervezeti szocializáció során rendszeres képzések alatt épüljön be. A NATO több országának haderője (brit, francia, német, ausztrál, USA) már alkalmazza a katonai/rendőri szakfelkészítésekben és a szakágak oktatásában a kulturális tudatossági képesség elsajátításának a fejlesztését, elősegítve ezzel kompetenciává emelését.¹⁰

¹⁰ Sztankai Krisztián: A társadalomtudományok katonai alkalmazásának tapasztalatai. In: Hadtudományi Szemle 2018/4. szám. 175. o.

Forrás: <http://docplayer.hu/106474077-Sztankai-krisztian-1-a-tarsadalomtudomanyok-katonai-alkalmazasanak-tapasztalatai-experiences-of-the-military-use-of-social-sciences.html>

Letöltés ideje: 2020. 06. 24.

Löwi Ildikó: A kulturális tudatosság képességének fejlesztése a határőrizeti feladatokat ellátó hon- és rendvédelmi szervezetekben

Idehaza a MH Béketámogató Kiképző Központban, Szolnokon is történtek erre vonatkozó sikeres felkészítések 2020 januárjában.¹¹

A katonai közvélemény szerepe a kulturális tudatosság alakításában

A kulturális tudatosság képességének fejlesztése során számolnunk kell a katonai közvélemény szerepével, mely elősegítheti a hon- és rendvédelmi erőkon belül a szervezeti kultúra diktálta erkölcsi normák érvényesülését.¹² Ha az állomány tagjainak egyéni (negatív) véleménye a csoportot meghatározó véleménnyé válik, az könnyedén az egész hadsereg meghatározó értékrendjévé alakulhat. A szakirodalom szerint minél korábban és tevékenyebben történik a szubjektív tapasztalati tényezők miatt kialakult esetleges negatív vélemények visszaszorítása, annál kevesebb lesz a szóbeszéd és a téves híresztelés a hon- és rendvédelmi szervek berkein belül kialakuló közvéleményben. Ezért egy olyan belső pszichikai beállítódást célszerű teremteni a hon- és rendvédelmi szervek állományában, mely biztosítja az adott migrációs szituáció megélése esetén a bevándorlókkal kapcsolatos helyes álláspont kialakulását.¹³

A fentiekből kifolyólag kívánatos lenne olyan pozitív irányú katonai közvélekedés kialakítása az idegen kultúrák és vallás a sajátjától eltérő normáinak elfogadását illetően, mely az esetlegesen felmerülő ellenérzést, az idegenek iránt kialakult ellenséges attitűdöket a szervezeti kultúra kívánalmi szerinti irányába mozdítja és küzd az előítéletek ellen. A katonai/rendőri állományban kialakuló pozitív jellegű közvélemény minimalizálhatja, illetve kiküszöbölheti a bevándorlókról kialakított rémtörténetek eluralko-

¹¹ ENSZ missziós felkészítés Szolnokon. In: Honvédelem.hu. 2020. január 2.

Forrás: <https://honvedelem.hu/hirek/hazai-hirek/ensz-misszi-os-felkeszites-szolnokon.html>

Letöltés ideje: 2020.10.19.

¹² Szimeonov, B.: A parancsnok szerepe a közvélemény formálásában. In: Katonaszociológia. Zrínyi Katonai Kiadó. 1980. 194–195. o.

¹³ Szimeonov: i.m. 196. o.

dását, egyben preventív eszköze lehet a migrációhoz kapcsolható egészségtelen szóbeszéd megjelenésének, szolgálva a kulturális tudatosság fejlesztését a katonai szervezeti kultúrában.

Az érzékenyítő programok szerepe a kulturális kompetencia fejlesztésében

A kulturális tudatosság (melybe a testbeszéd és a nyelvhasználat is beletartozik), mára nélkülözhetetlen eszközévé vált az etnocentrizmus elleni harcnak, ugyanis ha az egyén nem képes saját kulturális korlátjánál tovább látni, és minden cselekvést a saját normáihoz viszonyít, az egyenes útja a csoportthatárok bezárásának. A vizsgálatok arra mutattak rá, hogy a migránsokkal találkozó hon- és rendvédelmi állomány tagjai közül sokakból hiányzik a menedékkérők iránti együttérzés, rájuk leginkább nemzetbiztonsági veszélyforrásként tekintenek.¹⁴

A fenti tények világítottak rá arra, hogy a hon- és rendvédelmi szervek leendő tagjainak körében, vagyis az utánpótlás nevelésében is szükségessé vált a kulturális intelligencia fejlesztésére való törekvés. Ennek fényében a hon- és rendvédelem szakágaiban egyaránt nagy hangsúlyt kapott a kulturális tudatosságra való nevelés. A hon- és rendvédelmi ágazatok középfokú intézményeiben, valamint a rendészeti felsőoktatásban (az NKE RTK-n 2012 óta) a fiatalok szakirányú képzése során a „*Társadalmi és kommunikációs ismeretek*” tantárgy keretén belül az „*Előítéletek, másság elfogadása*” témakörben sajátítanak el ismereteket. Egyébként már 1995 óta a jogelőd Rendőrtiszti Főiskolán a Rendészeti etika című tantárgy egyik fókusza is az előítélet mentesség. A rendőrség határrendészeti szakterületén

¹⁴ Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina: Migráció – előítélet – idegenellenesség. Előítélet-kutatás a belügyi ágazatban. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. 2014. 30. o.
Forrás: <http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/8574/Teljes%20sz%C3%B6veg!?sequence=1&isAllowed=y>
Letöltés: 2020.01.21.

Lőwi Ildikó: A kulturális tudatosság képességének fejlesztése a határőrizeti feladatokat ellátó hon- és rendvédelmi szervezetekben

dolgozó szakembereknek több alkalommal rendeztek kifejezetten a más kultúrák iránti elfogadást, a sokszínűség kezelését elősegítő tréningeket.¹⁵

Az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának Katonai Logisztikai Képzés Alapképzési Szak tantervében a szociológia tantárgy bemutatja a migrációhoz kapcsolódó idegen kultúrák és a modern nyugati társadalmak eltérő vonásait. Ehhez kapcsolódva különösképpen a mobilitási, a demográfiai, a migrációs, az értékrendbeli és az egyenlőtlenségi viszonyokban bekövetkezett változások kerülnek a fókuszba.¹⁶

A NKE Rendészettudományi Karának alapképzési tantervében a 2020/2021-es tanévre, felmenő rendszerben már megtalálhatók a bevándorlási és határrendészeti rendőrtisztek képzése során a kulturális tudatosság elsajátításának módszertani, elméleti és gyakorlati követelményei.¹⁷

A hivatásos állományban az Országos Rendőr-főkapitányság a Cordelia Alapítvánnyal és más támogató szervezetekkel (ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, a Magyar Helsinki Bizottság, az Európai Visszatérési Alap és az Európai Menekültügyi Alap) együttműködve kezdeményezte a magyar haderő hon- és rendvédelmi szolgálatot ellátó tisztjeinek havonta két alkalommal történő pszichológiai szupervízióját, a bevándorlók iránti új nézőpont kialakításának a céljából. Hasonló program indult ugyanitt „*Antidiszzk-*

¹⁵ Az ezekről szóló beszámolókat lásd Molnár Katalin szakmai honlapján.

Forrás: <http://www.nyelvilektoralas.hu/belso-migracio-balatonfoldvaron/>;

<http://www.nyelvilektoralas.hu/balatonfoldvari-anziks/>

Letöltés ideje: 2021.09.10.

¹⁶ Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Logisztikai Képzés Alapképzési Szak tanterve a 2020/2021. Budapest, 2020. 30–32. o.

Forrás: <https://hkh.uni-nke.hu/oktatas/alapkepzes/katonai-logisztika>

Letöltés: 2021.08.12.

¹⁷ Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti alapképzési szak tanterve a 2020/2021-es tanévre. Budapest, 2020. 9–11. o.

Forrás: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Rendeszeti_alapkezesi_szak_tanternv_2020_21.pdf

Letöltés: 2020.10.25.

riminációs képzés” címmel, melynek célja a bevándorlókkal szembeni előítéletesség csökkentése és a tolerancián alapuló intézményi kultúra megvalósulása.¹⁸

A hon- és rendvédelmi erők tiszthelyettesi állományának tagjai évente két alkalommal konfliktuskezelő tréningen vesznek részt pszichológusok vezetésével a kulturális kompetenciák növelése, az asszertív kommunikáció elkerülése és az interkulturális konfliktuskezelés fejlesztése céljából, ahol a kulturális tudatosság képességének fejlesztésére törekvés történik érzékenyítés útján. A befogadó állomásokon és őrzött szállásokon szolgálatot teljesítő hon- és rendvédelmi állomány tagjai részére érzékenyítő továbbképzés „*Kompetenciafejlesztés az őrzött szállásokon*” címmel valósult meg az ORFK, az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága és a Magyar Helsinki Bizottság támogatásával, melynek célja (többek között) a szolgálatot teljesítő katonák és rendőrök interkulturális ismereteinek bővítése volt.

A fejlett kulturális tudatosság és ezáltal a sikeresebb interkulturális kommunikáció kialakításában jelentős szerepet játszik az is, hogy a haderő katonai/rendőri állománya miként használja a társadalomtudományok ide vonatkozó kutatási eredményeit, azon belül is a kulturális antropológia módszereit a migrációs feladatok során, az idegen kultúrák reprezentánsaival szemben. Sztankai (2019) tárja fel publikációjában, hogy Magyarországon, a kulturális antropológián belüli kulturális tudatosság fejlesztése még a kezdeti szakaszában jár, annak ellenére, hogy 2007-ben már megkezdődött egyfajta együttműködés kialakítása a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kara Kulturális és Vizuális Antropológia szakja és a magyar hon- és rendvédelmi szervek között. Remélhetőleg ez az együttműködés a jövőben

¹⁸ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-1199/2013. számú ügyben. Budapest, 2013. 43–54. o.

Forrás: <http://www.ajbh.hu/documents/10180/111959/201301199.doc>

Letöltés: 2020.10.24.

Löwi Ildikó: A kulturális tudatosság képességének fejlesztése a határőrizeti feladatokat ellátó hon- és rendvédelmi szervezetekben

gyümölcsöző lesz a kulturális tudatosság fejlesztését célul tűző katonai/rendőri képzésekben.¹⁹ De az egykori Rendőrtiszti Főiskola Társadalomtudományi Tanszéke sem tétlenkedett e téren fennállásának húsz éve alatt.²⁰ Sőt, a szakemberek egymással való együttműködésének fejlesztése során is kiemelt jelentősége van az interkulturális nevelésüknek.²¹

A kompetencia kialakulásához és képesség szintre emeléséhez vezető akcióterv célja az idegen kultúrák iránti előítélet mentes értékrend és a szervezeti kultúrának megfelelő egységes gondolkodásmód kialakítása, a katonai közvélemény preventív szerepének figyelembevételével. Az akcióterv legfőbb elvárása a hon- és rendvédelmi állomány szemléletmódjának egységessé tétele az idegen kultúrákkal való találkozás és annak kezelése során.

Az akcióterv elméleti és gyakorlati lépései:

1. Folyamatos szakismereti oktatás: a nyelvi képzés, az idegen kultúrák különbségeinek, kihívásainak, kockázatainak, fenyegetéseinek elemzése.
2. Megismertetni a „*mátság*”-ról kialakított sztereotípiák, előítéletek leküzdésének technikáit.
3. Más kultúrákból való személyekkel és csoportokkal interaktív kapcsolatteremtés (például „*fast friend*” módszer, mely során barátságok születnek az idegen kultúra képviselőivel, interetnikus kommunikáció segítségével).

¹⁹ Sztankai Krisztián: A társadalomtudományok nélkülözhetetlensége a jövő tisztképzésében. In: Hadtudományi Szemle 2019/1. szám. 16. o.

Forrás: http://real.mtak.hu/109877/1/HSZ_2019_1_Sztankai_Krisztian.pdf

Letöltés: 2020.11.24.

²⁰ Molnár Katalin: A társadalomtudomány(i) tanszék) két évtizede a rendészeti felsőoktatásban. In: Molnár Katalin (szerk.): Társadalom – demokrácia – szolidaritás. Tanulmánykötet Kozáry Andrea tiszteletére. L'Harmattan Kiadó. Budapest. 269–275. o.

²¹ Molnár Katalin: A hatékony kommunikáció eszközei a nemzetközi rendészeti együttműködésben. Magyar Rendészet 2013/1. szám. 119–123. o.

4. A hon- és rendvédelem tagjai idegenek iránti, pozitívvá váló, előítélet mentes beállítódásának, arculati képének közvetítő csatornákhöz való eljuttatása (például a katonai közvélekedés, fokozott médiareprezentáció).
5. A hon- és rendvédelem állományának elméleti és gyakorlati képzései után érzelmi intelligenciájuk felmérése. Filmvetítés segítségével manipulált hangulat (pozitív és negatív hangulati indukciók) érzelmi intelligenciára gyakorolt hatásának vizsgálata. MÉRŐESZKÖZ: Salovey–Meyer-féle érzelmi intelligencia teszt.²²
6. A teszt eredményeinek feldolgozása és értékelése után részletes elméleti és gyakorlati útmutató kidolgozása a kulturális tudatosság fejlesztésének módszereire.

Vizsgálati módszerek a kulturális tudatosság mérésére

A kulturális tudatosság beépülésének vizsgálatára 2006-ban összesen még „csak” 87 hiteles mérőmódszer volt használatban, azóta ez a szám elérte a százat.²³ Az alábbiakban bemutatott mérési módszerek (a teljesség igénye nélkül) véleményem szerint alkalmasak lennének a katonai szocializálódás során a haderő tagjaiban kialakuló kulturális tudatosság elsajátítási képességének mérésére.

²² Nagy Henriett: A Salovey–Mayer-féle érzelmi intelligencia modell érvényességének elemzése.

Forrás: <https://doksi.hu/get.php?lid=18268&order=DisplayPreview>

Letöltés ideje: 2020.11.14.

²³ Baráth Árpád: Kulturális kompetencia és szociális munka. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Közösségi és Társadalomtudományok Tanszék. 2019.

Forrás: https://www.researchgate.net/publication/330360547_Kulturalis_kompetencia_es_szocialis_munka

Letöltés: 2020.10.17.

Löwi Ildikó: A kulturális tudatosság képességének fejlesztése a határőrizeti feladatokat ellátó hon- és rendvédelmi szervezetekben

1. Kérdőíves vizsgálatok: Multikulturális Személyiségi Kérdőív. Az önkitöltős kérdőív rövidített formájú változata mindössze 5 percet vesz igénybe, és egy személyiségalkatot térképez fel öt dimenzió mentén: kulturális empátia, nyitottság, szociális kezdeményezés, érzelmi kiegyensúlyozottság, rugalmasság.
2. Viselkedésinterjú, mélyinterjú (kritikus incidens módszer): A kulturális tudatosság kialakulását segítő társkompetenciák jelenléte mérhető a kritikus helyzetekben (stressz, monotonitástűrés).
3. 360 fokos értékelés: Az egyén kapcsolati hálózatának véleménye az egyén teljesítményéről, a személy verbális és nonverbális üzeneteinek megfigyelése adott migrációs helyzetben. A módszer ok-okozati összefüggéseket tár fel az adott reakciók alapján, mérve a kulturális tudatosság mértékét, kompetenciává való beépülését is.²⁴
4. Értékelő-Fejlesztő Központok vizsgálatai: Életszerű helyzeteket létrehozva és ezeken keresztül az egyéni viselkedést vizsgálva mérhető a kulturális tudatosság szintjének alakulása.
5. Prototípus módszer: Az egyének személyekkel, fogalmakkal való találkozásakor a korábban berögzült kognícióik szerint alkotnak véleményt. Az ismeretlennel való találkozásakor a már rögzített vélemény új tapasztalati tényekkel bővül, majd kategóriákba rendeződik, így a régi és új információkból kialakul egy prototípus kép. Ez

²⁴ Varga Erika: A személyes kompetenciák átértékelődése az emberi erőforrás menedzsment és a gazdasági felsőoktatás szemszögéből. Doktori értekezés. Széchenyi István Egyetem. Gödöllő, 2014. 43–44. o.

Forrás: https://www.szie.hu/file/tti/archivum/Varga_Erika_ertekezes.pdf

Letöltés ideje: 2020.10.19.

a kép alapul szolgál az idegenek pozitív vagy negatív irányú megítélésére, mely jelzésértékű lehet a kulturális tudatosság mértékének mérésére.²⁵

6. A kritikus esemény technikai módszer: Példákat állítanak össze a helyes és helytelen kultúraközi viselkedésről, a vizsgált személy véleményezi ezeket, döntéseivel utalva kulturális tudatosságának mértékére.
7. Ismételt összehasonlítások (repertoár-teszt): A vizsgált személy attitűdjeinek, nézetrendszerének mérése. A vizsgálat célja az alany személyes attitűd- és hiedelemvilága nézetrendszerének rendszeres mérése, kulturális tudatosságának változása.
8. Asszociatív Csoport Analízis Technika (AGA-módszer): A résztvevők egy perc alatt leírják az asszociációkat, amelyek a megadott hívó szavakkal kapcsolatban eszükbe jutnak, majd kategorizálják numerikus skálán. A módszer attitűdökön keresztül méri a kulturális tudatosság szintjét anélkül, hogy a résztvevők saját beállítódásukról közvetlenül nyilatkoznának.²⁶ Az AGA-módszer alkalmas lehet a katonai szocializáció során beépülő kollektív kulturális csoportazonosság, a „*mátság*” iránti érzelmi telítettség irányának és a kulturális tudatosságra törekvés motivációinak a vizsgálatára.

²⁵ Snow, C.: The Two Cultures: and A Second Look. An Expanded Version of the Two Cultures and the Scientific Revolution. In: Magyar Tudomány 2007/02. szám. 141. o.

Forrás: <http://www.matud.iif.hu/07feb/04.html>

Letöltés ideje: 2020.10.19.

²⁶ Pinczés-Pressing Zsuzsanna – Sebestyén Nóra – Berkics Mihály – Fülöp Márta: Versenyző fiatalok versengés, győzelem és vesztes fogalmának vizsgálata az asszociatív csoportanalízis technika segítségével. In: Magyar Pszichológiai Szemle/1/10. 164. o.

Forrás: <http://real.mtak.hu/37440/1/0016.2015.70.1.10.pdf>

Letöltés: 2020.10.19.

Lówi Ildikó: A kulturális tudatosság képességének fejlesztése a határőrizeti feladatokat ellátó hon- és rendvédelmi szervezetekben

Az ismétlődő vizsgálatok célja a hon- és rendvédelmi szervek állományának az idegenek iránti attitűdjeiben történő változás, belső elköteleződés mérése, valamint annak az újszerű mentális gondolkodási keretnek a kimutatása, mely a másik kultúrából érkező üzenet dekódolását elősegítheti, és a kulturális tudatosság kompetenciává fejlődésének a mértékét fogja mutatni.

Az 1. számú ábrán a kulturális kompetencia képesség kialakulását segítő tényezők láthatók.

1. számú ábra
A kulturális kompetencia kialakulásának folyamata

Befejezés

A rendszeres és módszeres képzések, a kampányszerű érzékenyítő programok, a közvetlen akciók oldhatják a szakemberek idegenek iránti ellenérzését. A kulturális tudatosság képessége azt a szemléletet tudatosítja kompetencia szinten, hogy a mi kultúránk mellett léteznek hasonlóan értékes kultúrák, más hagyományokkal, értékrenddel, példaképekkel, melyek hozzájárulnak az egyetemes kultúra és világkép sokszínűségéhez. Számtalan

példa mutatja a különböző társadalomtudományi kutatások eredményeként, hogy a hon- és rendvédelem szerveinek és a civil társadalomnak az együttműködésében – a kölcsönösen szerzett információk okán – minőségi változás következett be. A más kultúrák megismerése és ezáltal a kulturális tudatosság fejlődése akadályoktól mentesebb interetnikus és interperszonális kapcsolat kialakítást eredményezhet, mely hozzásegítheti a politikai és katonai vezetést a műveletek hatékonyabb és gyorsabb (kevesebb civil és katonai áldozattal járó) befejezéséhez.